

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **Mgr. Jana HORYNOVÁ**

Studijní obor: DSP Speciální pedagogika

Oponent: **doc. MUDr. Yvona Angerová, PhD., MBA**

Pracoviště: Klinika rehabilitačního lékařství 1.LF UK a VFN v Praze

Školitelka: doc. PaedDr. Jiřina Klenková, Ph.D.

Název disertační práce: **Poruchy polykání u seniorů v kontextu logopedické intervence**

Předložená disertační práce se zabývá velmi aktuálním tématem poruch polykání u seniorů v následné péči v kontextu logopedické diagnostiky a léčby. Dysfagie jsou velmi závažným příznakem, který významně komplikuje celkovou léčbu a možnosti návratu seniorů do běžného života. Jejich léčba vyžaduje velmi specifickou interprofesní spolupráci. Klinický logoped je nezastupitelným členem interprofesního týmu v rehabilitaci, ale i v jiných medicínských oborech. Práce ukazuje, jak významně se tento odborník může uplatnit v celkové léčbě pacientů, přispět ke snížení disability a ovlivnit jejich návrat do běžného života

Cílem disertace je podat ucelený obraz poruch polykání u pacientů v seniorském věku v prostředí lůžkové následné péče. Dílčí cíle byly zaměřeny na zjištění základních diagnóz a faktorů ovlivňujících poruchy polykání u seniorů, na zjištění, které terapeutické techniky se u seniorů nejvíce osvědčují a zda jsou dysfagie u seniorů diagnostikovány již v akutní fázi onemocnění.

Práce má 138 stran textu a 22 stran použité literatury (168 převážně zahraničních zdrojů). Dále obsahuje 3 přílohy, 40 tabulek, 10 grafů a 9 obrázků. Skládá se z velmi obsáhlé (75 stran) teoretické části, která v pěti kapitolách velmi vyčerpávajícím způsobem systematicky popisuje problematiku poruch polykání a jejich léčbu. Již tato část práce je nesmírně cenná a svědčí o širokém odborném rozhledu autorky. Zpracovala opravdu velmi pečlivě různé informační zdroje a vytvořila materiál, který může sloužit nejen velmi široké zdravotnické, ale i nezdravotnické odborné veřejnosti a seznamuje s nejrůznějšími aspekty poruch polykání. Praktická část se dělí na předvýzkum a hlavní výzkum. V předvýzkumu je popsáno 30 pacientů, hlavní výzkum popisuje práci a výsledky získané u 168 pacientů s diagnostikou presbyfagie či dysfagie. Data pro hlavní výzkum byla sbírána od roku 2017 do roku 2020, jejich analýza a zpracování proběhlo v akademickém roce 2023–24. Již v předvýzkumu

formuluje autorka hypotézy, popisuje podrobně metodiku a velmi přehledně předkládá jednotlivé výsledky doplněné přehlednými tabulkami a grafy. Na základě výsledků zjištěných v předvýzkumu ponechává výzkumné cíle i hypotézy, podrobněji rozděluje hypotézu číslo 7. Kritéria výběru pacientů do výzkumného souboru byla stejná jako v předvýzkumu. Jedná se o pacienty hospitalizované na lůžkách následné péče ve věku 65 a více let s diagnózou presbyfagie či dysfagie plynoucí z klinicko-logopedického vyšetření pacienta. Některé výsledky jsou velmi překvapivé, jiné potvrzují obecně známé předpoklady. Důležité je složení diagnóz, které vedly u pacientů k poruchám polykání. Podle očekávání je největší počet pacientů po CMP. Velmi zajímavá je ale skupina „jiné“ diagnózy, která by si možná zasloužila do budoucna další rozpracování a vztahuje se k ní jedna z mých otázek pro autorku. Rovněž další otázka, kterou v závěru pokládám se vztahuje k výsledkům zabývajících se vztahem mezi dysarthrií a dysfagií. Za velmi důležité pro celkové vyznění práce považuji výsledky týkající se nedostatečné diagnostiky dysfagie na některých odesílajících odděleních (interna, ortopedie). Věřím, že šíření závěrů této disertace může výrazně pomoci k informovanosti zdravotnických i nezdravotnických odborníků a následně podpořit vznik diagnostických postupů zaměřených na poruchy polykání u starších pacientů hospitalizovaných napříč různými medicínskými obory. Pro rehabilitaci považuji za nesmírně důležité výsledky týkající se vztahu soběstačnosti pacientů a poruch polykání. Čím horší byla soběstačnost měřená pomocí Indexu Barthelové (BI), tím větší byly polykací obtíže. K této části bych měla jedinou praktickou poznámku. Soběstačnost se dá měřit různými způsoby. Index Barthelové je asi nejběžněji používán, ale považovala bych za přesnější, kdyby autorka v textu hovořila o „stupni závislosti dle BI“ a nikoli o „stupni závislosti s ADL hodnotami...“

Celá praktická část prokazuje značnou odbornou vyzrálou autorky, zcela evidentní je vysoká schopnost analýzy odborné literatury, kritické myšlení a přenos získaných vědomostí do praktického zpracování konkrétních situací a jejich vysvětlení čtenářům.

V diskuzi opět autorka shrnuje a blíže vysvětluje výsledky vztahující se ke každé hypotéze. Nakonec velmi výstižně formuluje doporučení pro praxi.

Formální stránka práce je na vysoké úrovni. Autorka píše krásným bohatým jazykem. Text je nesmírně čtivý, srozumitelný. V diskuzi možná zbytečně znovu opakuje podrobně výsledky, ale pro srozumitelnost a celkové vyznění práce to má svůj význam a mnozí čtenáři to jistě ocení. Literatura je citována správně, popisy tabulek, grafů i obrázků jsou systematické, jasné a přesné. Zvolené metody zpracování dat odpovídají stanoveným cílům a hypotézám.

Celkově se jedná o nesmírně přínosnou práci, která bude velmi zajímavá pro různé zdravotnické i nezdravotnické profese. Autorka shromáždila velké množství materiálu, který by měla i dále rozpracovat a použít pro šíření informací napříč odbornostmi. Zpracování tématu je velmi vyčerpávající, svědčí o hluboké klinické zkušenosti, rozsáhlých teoretických znalostech a nesmírné preciznosti autorky. Výsledky výzkumu jsou velmi cenné a zasluhují širokou diseminaci včetně publikací v renomovaných zahraničních odborných časopisech. Velikost zpracovaného souboru je nadstandartní.

Předložená disertační práce po všech stránkách odpovídá požadavkům na tento typ prací a splňuje podmínky stanovené vysokoškolským zákonem. Doporučuji plně práci k obhajobě a po jejím úspěšném absolvování doporučuji přiznání titulu Ph.D.

Otázky k obhajobě:

1. V souboru máte pacienty, jejichž diagnóza je označena jako „jiné“. Jsou v této skupině některé diagnózy častější? Jsou mezi těmito pacienty i pacienti s diagnózou diabetes mellitus?
2. Jaký je z hlediska Vaší dosavadní praxe vztah mezi dysarthrií a dysfagií?

V Praze 28.8.2024

doc. MUDr. Yvona Angerová, Ph.D., MBA